

Motion

1976/77: 996

av fru Bernström om skilda valdagar och fyraåriga mandatperioder

I och med att kommunerna efter de omfattande kommunsammanslagningarna blev avsevärt färre och större växte också svårigheterna för den kommunala demokratin. Antalet kommunala förtroendemän blev färre. Beslut kom att fattas allt längre ifrån de människor som berördes av dem. Den kommunala verksamheten blev samtidigt alltmer komplicerad och svår att överblicka.

En rad intervjuundersökningar som utfördes av Folkpartiets ungdomsförbund runt om i landet 1973 visade att en överväldigande majoritet av de tillfrågade inte gjorde något annat för att påverka kommunalpolitiken än att rösta i valen. Möjligheterna att t. ex. via de politiska partierna påverka de kommunala frågorna utnyttjas alltså, tyvärr, i begränsad utsträckning. En av flera orsaker är naturligtvis att en del människor inte vill ställa sig bakom ett heltäckande politiskt program som berör allt från barnomsorg till försvar bara för att de vill påverka exempelvis en rivningsfråga eller busstaxorna.

Många människor upplever i dag att deras möjligheter att påverka viktiga beslut som rör deras närmiljö är mycket små. Det är därför viktigt att det kan skapas flera kanaler mellan väljarna och de kommunala beslutsfattarna. Makten måste spridas i kommuner och landsting. Direktvalda kommunalråd och möjlighet till kommunala folkomröstningar som regeringen enligt regeringsdeklarationen kommer att föreslå kan här få stor betydelse.

Men det gäller naturligtvis också att öka kommunalvalens betydelse. I dag försvinner alltför ofta de kommunala frågorna i den rikspolitiska debatten. Rikspolitikens dominans blir allt tydligare ju mer valdagen närmar sig. Det är uppenbart, att ett system med gemensam valdag för riksdags-, landstings- och kommunfullmäktigeval aldrig kan innebära att de lokala frågorna uppmärksammas på samma sätt, som om man hade olika valdagar för å ena sidan riksdags- och å andra sidan landstings- och kommunfullmäktigeval.

Ett avskaffande av den gemensamma valdagen skulle med all säkerhet öka intresset för kommun- och landstingsfrågor och därmed också öka kommunalvalens betydelse. Ett system med direktvalda kommunalråd skulle också bli lättare att administrera med skilda valdagar. Fyra olika val (med minst fyra olika valsedlar från varje parti) på samma valdag kan bli i mesta laget.

Samtidigt som den gemensamma valdagen avskaffas bör också fyraåriga mandatperioder införas. Det skulle ge såväl regeringen som den sittande

majoriteten i kommuner och landsting större arbetsro. När en ny regering tillträder i dag, är en stor del av arbetet på dess första budget redan gjort av den avgående regeringen. Den nya regeringen får bara tillfälle att lägga fram en budget innan nästa valrörelse i praktiken startar. En övergång till fyraåriga mandatperioder skulle innebära en avgjord förbättring. Det skulle också göra det möjligt att införa ett system, där de kommunala valen sker regionvis i tre omgångar under tre olika år (självfallet med fyraåriga mandatperioder även där) utan att några kommunala val behöver genomföras under ordinarie riksdagsvalår. Detta skulle kraftigt minska riskerna för att kommunalvalen uppfattas som en rikspolitisk opinionspejling inför ett kommande riksdagsval.

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen beslutar

1. att av regeringen begära förslag om avskaffande av den gemensamma valdagen för å ena sidan kommunfullmäktige- och landstingsval och å andra sidan riksdagsval.
2. att av regeringen begära förslag till utformning av kommunalvalen, i enlighet med det system som skisseras i motionen.
3. att av regeringen begära förslag till grundlagsändring, så att fyraåriga mandatperioder för riksdagen införs.

Stockholm den 25 januari 1977

BONNIE BERNSTRÖM